Περίοδος Γ' Ἔτος Α' Ἀθήνησι Νοέμβριος—Δεκέμβριος 1901 Ἀριθ. 3

ΤΟ ΔΗΜΟΤ. ΣΧΟΛΕΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

Ἐτησία συνδρομὴ προπληρωτέα
Ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ..... Δρ. 4
Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ..... Φρ. 4
[Εἰς τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου ἀποστέλεται δωρεάν].

Διατριβαί, εἰδήσεις κ.λ.π.
Δέον νὰ ἀπευθύνωνται
Πρὸς τὸν
ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Ἡ ἰσχὺς ἐν τῇ ἑνώσει.

Τὸ φύλλον τοῦτο ἀποστέλλεται πρὸς ἅπαντας τοὺς δημοδιδασκάλους ἀμφοτέρων τῶν φύλλων μέλη καὶ μή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δημιουργία ἔθνους μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ. — Ἐπιστολὴ Σ. Ψαροῦ περὶ Παιδαγωγικοῦ Συνεδρίου. — Ἡ ἐκτὸς τοῦ Σχολείου δράσις τοῦ δημοδιδασκάλου ὑπὸ Β. Βογιά. — Ἀντικατάστασις τῶν τόνων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ Δ. Μελανδινοῦ. — Ἐργασίαι τοῦ Συνδέσμου τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου. — Δήλωσις.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΘΝΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΙ ΙΣΧΥΡΟΥ

Ἡ ἀγιωτέρα, ἡ σωστικωτέρα ἰδέα, ἥτις ἐν ἔθνει τινὶ δύναται νὰ ὑπάρξῃ, εἶναι ἡ συνένωσις καὶ ἡ σύμπραξις τῶν δημοδιδασκάλων, τῆς βάσεως ταύτης τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς πυραμίδος, τῆς βάσεως ταύτης πάσης προόδου. Ἐὰν ὁ δαφνοστεφὴς στρατηλάτης Μόλτκε καὶ μέγιστοι πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς Γερμανίας ἀπέδωκαν τὴν νίκην κατὰ τὸν μέγαν ἐκεῖνον Γαλλογερμανικὸν πόλεμον εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους οὐχὶ δὲ εἰς τὴν ὑπερτέραν στρατηγικότητα ἢ πολιτικὴν περίνοιαν ἢ εἰς ἀνώτερα πολεμικὰ μέσα, ποίαν ἄλλην πρόοδον ἢ νίκην βιομηχανικήν, γεωργικήν, κτηνοτροφικήν, πλουτολογικὴν καὶ ἐν γένει ἐν οἱῳδήποτε ἐπαγγέλματι δὲν θὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν δημοτ. Ἐκπαίδευσιν, πρὸς ἣν ταῦτα ἔχουσι ἀμεσωτέραν σχέσιν καὶ δὲν θὰ σπεύσωμεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὑπὸ τῶν δημοδιδασκάλων στηρίζεται σύμπασα ἡ πρόοδος ἠθική, πνευματικὴ καὶ ὑλική, ὅτι οὗτοι εἶναι οἱ δημιουργοὶ ἔθνους τοιούτου ἢ τοιούτου;

Εὐτυχῶς θεῖον πνεῦμα ἐπεφοίτησε τὸ 1878 ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰσήχθη ἐν τῇ ἐρημίᾳ καὶ σχεδὸν πρωτογενεῖ ἐκείνῃ ἐκπαιδευτικῇ καταστάσει τῶν δημοτ. σχολείων τὸ ἀνακαινιστικὸν πνεῦμα ἐν αὐτοῖς, τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο ὅπερ ὀσημέραι αὐξανόμενον καὶ ζωογονούμενον σπουδαίαν μεταβολὴν θέλει ἐπιφέρει ἐν τῷ ἔθνει μεταδιδόμενον εἰς ἅπαντα τὰ στρώματα τῆς παιδείας καὶ τῆς κοινωνίας.

Ἀλλ' ὅπως ἐπέλθῃ τὸ ἀποτέλεσμα ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον, δέον οἱ ἐργάται τῆς ἱερᾶς ταύτης καὶ ἁγίας ἰδέας, οὗτοι οἱ ἀναγνωρισθέντες ὑπέρτεροι καὶ ἀξιωματικῶν καὶ στρατηγῶν, οἱ δημοδιδάσκαλοι, οἱ ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἐκλεχθέντες ἱεραπόστολοι τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἔθνους, ἕνα καὶ μόνον σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ νὰ ἔχωσι, τὴν πρόοδον καὶ βελτίωσιν τοῦ ἔθνους, τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀνύψωσιν τοῦ Ἕλλην. ὀνόματος εἰς τὴν πρώτην ἐν τῇ οἰκουμένῃ θέσιν. Δημοδιδάσκαλοι ἀναχωροῦντες ἐξ ἄλλης ἰδέας ἀτομικῆς ἢ μερικῆς δέον πάραυτα νὰ ἀναχωρήσωσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἐπαγγέλματος μὴ βεβηλοῦντες τὸ θειότατον καὶ ἀνθρωπιστικώτατον τοῦτο ἔργον. Ἐπὶ τῶν διδασκαλείων ἠθέλομεν ἐπιγράψει τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο λόγιον τῶν παλαιῶν Ἐλευσινίων, τὸ ὁποῖον ἀπήγγελλεν ὁ Ἱεροφάντης πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἄντρου «Ἔρρε βέβηλος, ἐκὰς ἐκάς, ὅστις ἀλιτρός», τὸ ὁποῖον τοσούτους ἐναγεῖς ἀπέτρεψε νὰ μυηθῶσι ταῦτα.

Ἀπὸ σοῦ βήματος τούτου καὶ ὁπουδήποτε εὑρισκόμενοι θὰ ἐγείρωμεν φωνήν, ὅπως καὶ ἡ πολιτεία καὶ ἡ κοινωνία κατανοοῦσαι τὴν μεγίστην ἀξίαν καὶ ὠφέλειαν τῆς δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως ἔλθωσι συνεπίκουροι παρέχουσαι πάντα τὰ μέσα ὑλικά τε καὶ ἠθικὰ πρὸς

εὐόδωσιν καὶ ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν αὐτῆς.

Ἡμεῖς δὲ συγκεντρούμενοι καταστήσωμεν τόν δε τὸν Σύνδεσμον ἀληθῆ ἠλεκτρικὴν λάγηνον, ἐν τῇ ὁποίᾳ σύμπαντες οἱ διδάσκαλοι νὰ ἐμβάπτωμεν τὰ σύρματα καὶ ἐνωτικῶς βαίνωμεν ἐπιβλητικώτεροι καὶ ἰσχυρότεροι πρὸς τὸν σκοπόν, πρὸς ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους μας, πρὸς δημιουργίαν ἔθνους μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

Πρὸς τὸν κ. Πρόεδρον τοῦ Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Δημοδιδασκάλων.

Κύριε Πρόεδρε,

Νῦν, ὅτε τὸ δεύτερον περιεβλήθητε διὰ τῆς ἐμπιστευτικῆς ψήφου τῆς μείζονος μερίδος τῶν φιλτάτων συναδέλφων, ὅπως ἦτε ἄγρυπνος φρουρὸς τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν κλάδον μας δικαίων, τὸ δὲ προηγούμενον ὑμῶν ἐν τῇ ἰδιότητι τῆς ἐνεργείας σας ταύτης δὲν εἶνε εὐτυχῶς ἐστερημένον τῶν εὐαρέστων ἐκείνων ἐντυπώσεων καὶ συμπαθειῶν, ἃς παράγει μόνον ἀφοσίωσις καὶ εἰλικρινὴς ἐνέργεια ἐν τοῖς κοινοῖς, νῦν, λέγω, ὁπότε ὁπωσδήποτε ὑποφώσκει ἐν τῷ ὁρίζοντι τοῦ Συνδέσμου ἡμῶν ἡ ἀκτὶς τῆς προόδου αὐτοῦ, θεωρῶ ἐπάναγκες καὶ τὰ μέγιστα λυσιτελές, ὅπως προτείνω εἰς τὴν πεφωτισμένην κρίσιν τοῦ, οὗ προΐστασθε Διοικητικοῦ Συμβουλίου, σχέδιον δράσεως τοῦ Συνδέσμου, ἐξ οὗ θέλομεν προσπορισθῇ πάντοδαπὰ τὰ ὀφέλη, εἴτε ἡμᾶς αὐτοὺς θέμενοι εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν παρὰ τῇ Κοινωνίᾳ θέσιν, εἴτε ὠφελοῦντες τὴν τόσῳ φανερῶς χωλαίνουσαν Δημοτικὴν Ἐκπαίδευσιν.

Τὸ σχέδιόν μου εἶνε ἡ καθιέρωσις καὶ συγκρότησις ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου «Παιδαγωγικοῦ Συνεδρίου».

Ἔλλειψις παιδαγωγικοῦ συστήματος. — Κάθε διδάσκαλος τὸ σύστημά του! — Ὁ κῶδιξ τῶν παιδαγωγικῶν παραγγελμάτων.

Ὡς πλεῖσται ἐπιστῆμαι δὲν ἐξέφρασαν εἰσέτι τὰς τελευταίας λέξεις ὡς πρὸς τὰ διέποντα αὐτὰς ζητήματα καὶ θέματα, καίτοι μετροῦσι δεκάδας ἑκατοντάδων ἐτῶν ἐν τῇ ὑπάρξει των, οὕτω καὶ κατὰ μέγιστον μάλιστα λόγον ἡ ἐπιστήμη ἣν ὑπηρετοῦμεν, ἡ τόσῳ νεαρά, πόρρω ἀπέχει, ὡς γνωστόν, τῆς ἐκφράσεως τῶν τελευταίων λέξεων ἐν τοῖς πλείστοις καὶ ποικίλοις θέμασι καὶ ζητήμασι.

Παρελάβομεν παρὰ τῶν σεβαστῶν καὶ εἰς τὰ δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρὸς ἀριθμουμένων παιδαγωγῶν μας ἰσάριθμα πρὸς αὐτοὺς διδακτικὰ συστήματα, μετενεχθέντα καὶ ταῦτα ὑπ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς Ἀλλοδαπῆς, ἔνθα ὁ οὐρανὸς δὲν γελᾷ, οὐδὲ ἡ θάλασσα εἶνε γλαυκὴ ὁ δὲ Ἥλιος δὲν θωπεύει, καὶ οἱ μὲν ὀρθοδοξότεροι τῶν συναδέλφων διετήρησαν τὰ συστήματα ταῦτα ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, οἱ δὲ Λουθηροὶ μεθήρμοσαν ταῦτα κατὰ τὸ δοκοῦν ἕκαστος καὶ νῦν κατελήξαμεν εἰς καθεστὼς καθ' ὃ πᾶς ὁμότεχνος ἡμῶν ἔχει καὶ ἴδιον σύστημα τῆς παροχῆς γνώσεων, ἐνίοτε μὲν ἄριστον συχνότερον δὲ τὸ ἀντίθετον τούτου.

Ὁ καὶ παρ' ἡμῖν ἐν ἰσχύϊ κῶδιξ τῶν ψυχολογικῶν καὶ παιδαγωγικῶν παραγγελμάτων, τῶν διεπόντων τὸ ἔργον ἡμῶν, ἐρανισθείς, ἀξιεπαίνως ἄλλως, ὑπ' ἀνδρῶν οὓς ἡ ἀτμόσφαιρα πιέζει πολὺ ἐκ τῆς πλουτοδότιδος δεξιᾶς τοῦ παγκοσμίου ἐκείνου διδασκάλου, περὶ τὸν θρόνον τοῦ ὁποίου ἀλληλοδιαδόχως ὑπηρετοῦσιν ὁτὲ μὲν οἱ Σωκράται, ὁτὲ δὲ οἱ Ἀριστοτέλαι καὶ λοιπὴ χορεία τῶν πολυτίμων προγόνων ἡμῶν τῆς Δαιμονίου ἐκείνης πνευματικῆς περιόδου, ὑπέστη, ὡς ἦν φυσικὸν καὶ ἐπιβαλλόμενον, ἐν τῇ πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῶν βορείων ἢ ψυχρῶν πνευμάτων μεθαρμογῇ του ἀλλοίωσιν, καταστὰς οὕτως ἀλλοδαπὸς ἐν τοῖς πλείστοις διὰ τὴν ἀρχικήν του πατρίδα, τὴν φίλην μας Ἑλλάδα.

Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ πιστευθῇ ἐνταῦθα ὅτι ὑποτρέχει τῶν γραμμῶν μου τούτων ἀγνωμοσύνης πρὸς τοὺς μοχθήσαντας ἐκείνους μὴ ἕλληνας πρὸς ἐκταφὴν τῶν ἑλληνικῶν ἀδαμάντων οὓς παχυλὴ καὶ αἰσχρὰ βαρβαρότης εἶχεν ἐνταφιάσει, πολλοῦ γε καὶ δεῖ ὁ πρὸς αὐτοὺς στέφανος ἀνήκει.

Ὅ,τι ἐνθαρρύνει τὴν ψυχήν μου πρὸς ἐκδήλωσιν τοιούτων ἰδεῶν εἶνε ἁγνὸς πόθος πρὸς βελτίωσιν ἥκιστα ὑγιοῦς καθεστῶτος ἐπιστήμης, ἧς ευγχάνω ταπεινὸς θεράπων.

Ἀνάγκη ἀναθεωρήσεως.—Πῶς μορφόνονται τώρα οἱ διδάσκαλοί μας—πλήρης ἄγνοια εἰς ὅτι δὲν μᾶς ὁδηγοῦν οἱ ξένοι!

Ἡ πολυετής μου πεῖρα ἐν τῷ Ἐκτελεστικῷ Σώματι τῆς Παιδαγωγικῆς Νομοθεσίας καὶ ἰδίᾳ ἡ ἐπὶ πενταετίαν ἤδη ὑπηρεσία μου ἐν τῷ εἰς τὸ ἐνταῦθα Διδασκαλεῖον προσηρτημένῳ Προτύπῳ, ὅπερ τόσον ἐνθουσιῶ, ὅταν ἀποκαλῶ Πνευματικὴν Κλινικήν, ἐν ᾗ διαγιγνώσκονται αἱ διάφοροι πνευματικαὶ τοῦ παιδὸς ἀνωμαλίαι ἢ παθήσεις καὶ παρασκευάζονται τὰ ἁρμόζοντα θεραπευτικὰ φάρμακα αὐτῶν, ἡ τοιαύτη, λέγω, πεῖρά μου, μοὶ κατέδειξεν ὅτι τὸ μνησθὲν Παιδαγωγικὸν Νομοθέτημα δεῖται ἀναθεωρήσεως, διὰ τὸν τόπον ἡμῶν τοὐλάχιστον ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἰδιαιτέρας περιπτώσεις καὶ συνθήκας ὑφ' ἃς ὁ ἑλληνόπαις βιοῖ, πρὸς τὴν μέχρι ἀπαιτήσεως αὐξηθεῖσαν ἔφεσιν τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ μαθεῖν πλείω τῶν παραγγελλομένων, ἐν ἑνὶ λόγῳ νὰ ἐγκλιματισθῇ ὁ κώδιξ οὗτος ἐν τῷ Τόπῳ ἡμῶν.

Ἡ ἀλλοδαπότης τοῦ κώδικος τούτου καταδείκνυται γενικώτερον μὲν ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν παιδαγωγικῶν ἐγχειριδίων τῶν προωρισμένων διὰ τὴν συγκρότησιν τῶν νέων δημοδιδασκάλων, ἅτινά εἰσι πισταὶ ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ μεταφράσεις, λεπτομερέστερον δὲ καὶ ἐξ ἄλλων μὲν περιπτώσεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἀκολούθου συμβαίνοντος ἐν τῷ Ἐκπαιδευτικῷ ἡμῶν Συστήματι. Ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν μαθημάτων τῶν διδασκομένων ἐν τῷ δημοτικῷ Σχολείῳ περιστρέφεται ὡς ὑποχρεωτικὸν διὰ Νόμου μάθημα καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης. Τίς παιδαγωγικὸς ἢ διδακτικὸς κανὼν λέγει τι περὶ διδακτέας ὕλης καὶ μεθόδου αὐτῆς;

Ἐν τῷ μαθήματι τούτῳ, ὡς βλέπετε, ἐπειδὴ τὰ ὅριά του εἰσὶν ἑλληνικά, ἀδυνατεῖ ἡ ξένη παιδαγωγικὴ νὰ εἰσέλθῃ καὶ ρυθμίσῃ τὰ τῆς ὕλης καὶ μεθόδου, ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀλλοδαπότητά της. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι πολὺ ἐπ' ἐσχάτων ἐξεδόθησαν ὁδηγίαι τινὲς περὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τούτου, ἀλλ' αὗται ἀφορῶσαι εἰς τοὺς ἐντεταλμένους νὰ ὑπηρετῶσι τὴν μέσην Ἐκπαίδευσιν, πρὸς οὓς οὐδόλως συνδεόμεθα, ἅτε τῶν σκοπῶν ἀμφοτέρων ἡμῶν ὄντων ὅλως διεστώτων, ἐθεράπευσαν ὁπωσδήποτε τὸ μεθοδικὸν μέρος τοῦ μαθήματος τούτου, ἐὰν ἐφαρμόζωνται αἱ ὁδηγίαι αὗται, ἀλλὰ τὸ παιδευτικὸν τοῦ μαθήματος τοῦτου οὔτε κἂν ἐθίχθη. Οὕτω βλέπει τις, ἐπὶ παραδείγματι, ἐν τῇ κατωτέρᾳ Μέσῃ Ἐκπαιδεύσει ὡς διδακτέαν ὕλην τὸ τοῦ Ξενοφῶντος γλαφυρὸν ἄλλως ἐκεῖνο ἱστόρημα περὶ τῆς «Κύρου Ἀναβάσεως» ἀλλ' ὡς σκοπὸν καὶ διήκουσαν ἰδέαν ἔχον τὸν ἀλληλοσπαραγμὸν δύο ἀδελφῶν βασιλοπαίδων. Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀνωτέραις βαθμίσι τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ἔνθα ἡ τῶν φοιτώντων εἰς αὐτὰς πῆξις τοῦ χαρακτῆρος δὲν συνετελέσθη εἰσέτι, δὲν ἔχει καταβληθῇ ἡ πρέπουσα προσοχὴ ὅπως ἡ διδασκομένη ὕλη ᾖ ἐπαγωγός· οὕτω πάλιν ἐνθυμοῦμαι, ὅτε πέρυσι μετέβην εἰς τὰς ἐνιαυσίους ἐξετάσεις τοῦ μόνου ἐντεταλμένου ἱδρύματος τὴν μόρφωσιν ἑλληνίδων μητέρων, ἤκουσα μετὰ φρίκης παρὰ σοφωτάτου καθηγητοῦ ὅτι ὡς ὕλη σκοποῦσα τὴν μόρφωσιν τῶν μελλουσῶν μητέρων ἐξελέγη κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο «τὰ αἴτια καὶ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος». Ὕλη ἐριστικωτάτη καὶ δὴ ἀναφερομένη εἰς λαὸν ὁμόφυλον. Φαντάζομαι λοιπὸν πόσον ἠδρύνθη ἡ φύσις πρὸς τὸ ἐρίζειν προδιάθεσις τῆς γυναικός, ἐπιστημονικῶς μάλιστα καὶ ποίας συζύγους ἢ μητέρας ἀναμένει ἡ μέλλουσα οἰκογένεια, ἧς ὅμως κατὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς τῆς γυναικὸς αὕτη πρέπει νὰ ἀποβῇ τὸ χάρμα.

Πῶς ἐργάζονται ἐν Ἀμερικῇ.—Θαυμάσιαι ῥροντίδες διὰ τὴν διάπλασιν τῶν παίδων.

Ἐξ ὅλων τούτων εἰμὶ πεπεισμένος ὅτι ἓν Παιδαγωγικὸν Συνέδριον συγκροτούμενον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου θέλει, ὡς προεῖπον, ἐπιφέρει μεγάλα τὰ ὀφέλη κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῇ Δημοτικ. Ἐκπαιδεύσει, βραδύτερον δὲ ἐν τῇ καθ' ὅλου ἐκπαιδεύσει τοῦ ἕλληνος.

Ἔπειτα αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί, ὅταν θὰ φυλλομετρῶσι τὰς σελίδας τῶν ἐτῶν, εἰς ἃς θὰ ἀντιστοιχῇ ἡ παρέλασις ἡμῶν ἀπὸ τῆς γωνίας ταύτης τῆς γῆς, θέλουσι ταράττει δικαίως τὸν τάφον ἡμῶν διὰ τὸ ἄγονον τῆς περιόδου ἡμῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐγὼ τοὐλάχιστον συλλογίζομαι καὶ φοβοῦμαι τρομερὰ ἔστω καὶ ἐὰν δὲν συνεπάγηται ἐπιβαρυντικωτέρας περιπτώσεις καὶ ἐκπληρώσεις τοῦ καθήκοντος κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν θέλει ζητηθῇ τὸ βιβλίον τοῦ ἀπολογισμοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ φιλοτιμία ἡμῶν ἐν τῇ ἁμίλλῃ τῆς προόδου τῶν λαῶν, μᾶς ὑποχρεοῖ νὰ διακόψωμεν τὸν συνεχῆ καὶ ἀρκούντως ἀμαυροῦντα τὸ κλέος τοῦ γένους ἡμῶν ὕπνον.

Ἔχω ἐνώπιόν μου διάφορα περιοδικὰ τῆς ἐργασίας καὶ κινήσεως τῶν συναδέλφων μας τοῦ Δυτικοῦ Ἡμισφαιρίου. Ἔχω τὰ ὑπὸ τύπον

μηνιαίου περιοδικοῦ ἐκδιδόμενα πρακτικὰ τῆς Socity of the Hlnoie for child etude *ἤτοι Ἑταιρία ἐν* Hlinoies *τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν σκοπούσης τὴν σπουδὴν καὶ μελέτην τῶν πνευματικῶν φαινομένων καὶ διανοίας τοῦ παιδός. Τὴν* Educational Revien, *τὴν* Schoel Physiology Journal *πάντα περιοδικά, ἐν οἷς καταδείκνυται ἡ τρομερὰ κίνησις τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης καὶ πῶς αὕτη συνεταιρίσθη μετὰ τῆς Ἰατρικῆς πρὸς κοινὴν σύμπραξιν ἐν τῇ ἐξευρέσει τῶν ἁρμοζόντων μέσων πρὸς μόρφωσιν ἀρτίαν τοῦ ἀτόμου. Ἐν αὐτοῖς βλέπει τις πόσον εὐγενῶς καὶ εὐχαρίστως παραχωρεῖ ὁ παιδαγωγὸς τὴν θέσιν του εἰς τὸν ἰατρὸν καὶ τἀνάπαλιν καὶ πῶς ἀμφότεροι διαδεχόμενοι καὶ βοηθοῦντες ἀλλήλους ἀποβαίνουσι πολύτιμοι ὑπηρέται τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τῆς Κοινωνίας.*

Ἀλλ' οἱ τοῦ Νέου τούτου Κόσμου συνάδελφοι τόσῳ παρακολουθοῦν κατὰ πόδας τὰς κινήσεις καὶ ἐξελίξεις τοῦ πνεύματος τοῦ παιδός, ὥστε οὐδὲ τὸν ἠλεκτρισμὸν αὐτόν, τὸν νεήλυδα τοῦτον ἐργάτην τῆς ἀνθρωπότητος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου βιοῖ νῦν ὁ παῖς παρέλειψαν νὰ προσλάβωσιν εἰς τὴν τιμαλφῆ αὐτῶν ὑπηρεσίαν, ὅπως ἐρευνήσωσι τὰ βάθη τοῦ παιδικοῦ πνεύματος.

Ἤδη ὑφ' ἡμῶν παρεσκευάσθη κατ' ἀπομίμησιν ἁπλούστατον ὄργανον δι' ἠλεκτρισμοῦ ἐνεργοῦν, ὅπερ λίαν συντελεῖ εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς σταθερότητος ἢ ἐπιπολαιότητος τοῦ παιδός.

Ποῖα πρέπει νὰ εἶνε τὰ θέματα τοῦ Παιδαγωγικοῦ Συνεδρίου.

Τὸ συμπέρασμά μου εἶνε ὅτι ὁ τόπος οὗτος ἔνθα τὸ πρῶτον ὁ Κάδμος ἀπέθηκε, τὸ βαρύτιμον φορτίον του, ὁ τόπος οὗτος, ὅστις ὑπῆρξεν ἡ κοιτὶς τῶν γραμμάτων, τῆς Σοφίας καὶ παντὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ δὲν πρέπει ν' ἀδρανῇ ἐν τῷ μέσῳ τῆς τύρβης καὶ τοῦ σάλου τῶν ἑτέρων λαῶν πρὸς σκληρὸν παράπονον τῶν σκιῶν τῶν προγόνων ἡμῶν καὶ πρὸς ἀδοξίαν τῆς πατρίδος μας. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπιθυμῶ ἡ ἰδέα μου αὕτη νὰ μείνῃ ὑψηλὴ εὐχή, ἀλλ' ὁπωσδήποτε νὰ γείνῃ ἔναρξις τοῦ συνεδρίου τούτου, παρακαλῶ ὑμᾶς κ. Πρόεδρε νὰ προκηρύξητε τὸ κάτωθι διατυπούμενον θέμα καὶ καλέσητε τοὺς φίλους συναδέλφους Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος, μεθ' ὅσον χρονικὸν διάστημα ἡμεῖς μετὰ τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου ἠθέλετε ἐγκρίνει καὶ καθ' ὃ διάστημα οἱ ἀφιέμενοι τῶν συναδέλφων ἤθελον μελετήσει ἐπακριβῶς τὸ θέμα τοῦτο ἵνα συνέλθωμεν εἰς τακτικὰς συνεδρίας καὶ συζητήσωμεν τὸ θέμα τοῦτο, θέτοντες οὕτω τὸν θεμέλιον λίθον Διαβήματος, οὗτινος ἡ ἐπιτυχία καὶ τὴν μνήμην ἡμῶν θέλει μεταδίδει ἀθάνατον εἰς τὰς ἐλευσομένας γενεὰς καὶ τὸ μέλλον τῆς Πατρίδος θὰ καταστήσῃ εὔδαιμον.

Ἰδοὺ κατὰ τὴν γνώμην μου ποῖον πρέπει νὰ ᾖ τὸ πρῶτον πρὸς συζήτησιν ἐν τῷ Συνεδρίῳ θέμα:

ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ

Α'.) Ὕλη τῆς πρώτης ἀναγνώσεως.

α'.) Ποιὸν τῆς ὕλης: *Ἐρώτησις: Κεῖται ἡ ὕλη τῆς πρώτης ἀναγνώσεως, ὡς ὑφίσταται σήμερον καὶ ἀναγράφεται ἐν τοῖς ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, ἐφ' οὗ καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἀξίωσις τοῦ παιδός, δι' ὃν αὕτη προώρισται; Ὑπέρκειται τοῦ ἐπιπέδου τούτου ἢ ὑπόκειται; Τίς δέον νὰ ᾖ αὕτη διὰ τὸν ἑλληνόπαιδα ἀπὸ ἀπόψεως καθαρᾶς ψυχολογικῆς;*

β'.) Ποσὸν τῆς ὕλης: *1) Εἶνε ἱκανὸς ὁ ἐν τῷ προασκητικῷ μέρει τῆς ἀναγνώσεως μηχανισμὸς τῆς πλοκῆς καὶ ἀναπλοκῆς τῶν φωνῶν τῶν γραμμάτων ὥστε νὰ ἀκονίσῃ μέχρι τοῦ ἐντελοῦς καὶ φωνητήρια ὄργανα; Ἐφαρμόζεται ὁ κανὼν τῆς παιδαγωγικῆς καὶ ἐνταῦθα «ἐκ τῶν εὐκολωτέρων πρὸς τὰ δυσκολώτερα;» 2) Ἀρκεῖ ἡ ὕλη τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ βιβλίου τῆς πρώτης ἀναγνώσεως;*

Β'.) Μέθοδος τῆς διδασκομένης ὕλης.

1) Ὑπάρχει ἀναγκαία περίπτωσις διὰ μεμελετημένον τρόπον παροχῆς τῆς ὕλης ταύτης εἰς τὸν ἑπταετῆ παῖδα; 2) Ποῖος εἶνε ὁ ἐκ τῆς πείρας ἀναβλαστήσας τρόπος ἢ μέθοδος τῆς διδασκαλίας τῆς ἀναγνώσεως ἐν τῇ ἑπταετῇ ταύτῃ ἡλικίᾳ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμρίου 1901.

Σωτήριος Δ. Ψαρὸς
Δημοδιδάσκαλος τοῦ Προτύπου τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν

Σ. Σ. Ἐν τῷ ἑπομένῳ φύλλῳ τοῦ Ἰανουαρίου καθορισθήσεται ἡ ἡμέρα πρὸς συζήτησιν τοῦ προτεινομένου ἀνωτέρω θέματος, ὡς καὶ ἐν γένει διαλέξεις παιδαγωγικαὶ ἀφορῶσαι τὴν ἐξέτασιν θεμάτων τοιούτων σχολικῶν, ὧν τὴν σπουδαιότητα καὶ ὠφέλειαν πᾶς τις ἀνομολογεῖ καὶ τόσον εὐγλώττως ὁ ἀνωτέρω διακεκριμένος συνάδελφος συνιστᾷ.

Η ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Δόξα σοι ὁ Θεός, ἀνεφώνησε πολιός τις πλὴν παλαίμαχος καὶ ἀείποτε ὑπέρμαχος τῆς διὰ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀνορθώσεως τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἰδέας γέρων, μόλις ἔμαθον, ὅτι ἐξεδόθη καὶ πάλιν τὸ περιοδικὸν τοῦ Συνδέσμου. «Ἐπεθύμουν, μοὶ εἶπε νὰ γράψω, ἀλλ' ἐὰν μὲ ἀπήλλασσες τοῦ κόπου τούτου γενόμενος σὺ ἠχὼ τῶν ἰδεῶν μου διὰ τοῦ περιοδικοῦ σας θά σοι ἤμην εἰς ἄκρον εὐγνώμων. Θὰ ἀφήσω τὰ τετριμμένα τὸ τί δύναται δηλαδὴ νὰ κάμῃ ὁ δημοδιδάσκαλος ἐν τῷ σχολείῳ, καὶ ποῖος πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἕλλην δησοδιδάσκαλος· διότι ἀμφότερα τυγχάνουσι γνωστόν, τόσον, διότι μυριάκις ἔχει ἐπαναληφθῇ. τὸ ὅτι ὁ βαθμὸς τῆς προόδου ἑκάστης χώρας γνωρίζεται σήμερον ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ποιότητος τῶν δημοτικῶν της σχολείων, ὅσον καὶ διότι τὰ πράγματα μαρτυροῦσιν, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων εἰς πεῖσμα τῶν προσπαθούντων νὰ μειώσωσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν, δύνανται νὰ συγκριθῶσι καὶ πρὸς τοὺς Γερμανοὺς συναδέλφους των. Θὰ περιορισθῶ εἰς ἓν καὶ μόνον, εἰς ὃ νομίζω ὅτι ὑπολείπονταί τινες τῶν συναδέλφων σας, τὴν ἐκτὸς τοῦ σχολείου δρᾶσιν αὐτῶν. Ἐπαινῶ τὸν ζῆλον τῶν δημοδιδασκάλων ὃν ἐπιδεικνύουσιν εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας καὶ θαυμάζω αὐτοὺς διὰ τοὺς ὑπερανθρώπους κόπους των εἰς οὓς ὑποβάλλονται, ὅπως κατορθώσωσι τοῦτο· ἀλλὰ δὲν ἀγνοεῖτε ὅτι καὶ τὸ περιβάλλον ἐξασκεῖ μεγίστην ἐπιρροὴν καὶ τοιαύτην μάλιστα, ὥστε νὰ δύνκται νὰ ματαιώσῃ πᾶσαν τὴν ἐν τῷ σχολείῳ ἐργασίαν. Ἡ οἰκογένεια ὡς καὶ πάντες οἱ μεθ' ὧν συναναστρέφονται οἱ μαθηταὶ καὶ ἰδίᾳ οἱ τῶν χωρίων, διατελοῦσιν ὑπὸ τὸ κράτος ἑνὸς ἀπαισίου τυράννου, τῆς ἀγνοίας, ὑπὸ τὸ κράτος προλήψεων καὶ κακιῶν αἵτινες εἰσὶ διὰ πάντα ἄνθρωπον λῃσταὶ καὶ φονεῖς· διότι γεννῶσι τὴν πλάνην, ἥτις ἐμποδίζει τὸ φῶς, οὗτινος τὰ μάλιστα ἔχομεν ἀνάγκην μετὰ τὸν μακραίωνα ζυγὸν ἡμεῖς οἱ φωτοδόται τῆς ἀνθρωπότητος, ἡμεῖς οἵτινες ἄλλοτε διὰ τοῦ στόματος μεγάλου πολιτικοῦ καὶ στρατηγοῦ ἐλέγαμεν «Ξυνελὼν τε λέγω τήν τε πᾶσαν πόλιν τῆς ἀνθρωπότητος παίδευσιν εἶνε ὡς καὶ τὸ φιλοκολοῦμεν μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλθακίας». Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐκριζωθῶσιν αἱ πλάναι καὶ αἱ προλήψεις τοῦ λαοῦ καὶ νὰ φωτισθῇ κατὰ τὸ ἐνὸν οὗτος. Πιστεύσατέ με, δὲν βλέπω ἄλλον κατάλληλον ὅπως κατορθώσῃ τοῦτο εἰ μὴ τὸν δημοδιδάσκαλον. Οὗτος κέκτηται σήμερον πάσας τὰς γνώσεις, αἵτινες χρειάζονται διὰ τὸν λαὸν ὅπως φωτισθῇ, πρὸς δὲ γινώσκει τὸ σπουδαιότατον πάντων, τὸ νὰ δύναται νὰ διατυπώνῃ καὶ τὰς ὑψηλοτέρας ἰδέας μὲ τὴν μᾶλλον λαϊκωτέραν διάλεκτον καὶ νὰ ἐμβαίνῃ οὕτω εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν του Ὁ λαὸς σήμερον ἀγνοεῖ, ὅτι πάντες ἐργαζόμενοι, εἰς ὃ ἕκαστος ἐτάχθη καὶ ἀνέλαβε, δυνάμεθα νὰ συντελέσωμεν, καὶ εἴμεθα ὑπόχρεοι εἰς τοῦτο. εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν τῆς Πατρίδος, καὶ φρονεῖ ὅτι μόνον οἱ ἐν τοῖς ἀξιώμασιν εἶνε ὑπόχρεοι, καὶ ὅτι αὐτοὺς ἀφορᾷ ἡ ἐξύψωσις ἢ ἡ ταπείνωσις τοῦ Ἔθνους καὶ διὰ τοῦτο ἕκαστος φροντίζει μόνον διὰ τὴν ἀτομικήν του εὐημερίαν, ἀγνοεῖ ὅτι δυστυχούσης τῆς Πατρίδος καὶ αὐτὸς συγκαταστρέφεται. «Ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὀφελεῖν τοὺς ἰδιώτας, ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν, εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην Καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνήρ το καθ' ἑαυτὸν διαφθειρομένης τῆς Πατρίδος, οὐδὲν ἧσσον ξυναπόλλυται, κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ, πολλῷ μᾶλλον διασώζεται λέγει ὁ Περικλῆς». Ὁ καλὸς ὅμως δημοδιδάσκαλος δύναται νὰ διδάξῃ καὶ νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν γεωργόν, ὅτι καλλιεργῶν ἐπιμελῶς καὶ ἐντέχνως τὴν γῆν, δὲν ὠφελεῖ μόνον τὸν ἑαυτόν του καὶ τοὺς οἰκείους του, ἀλλὰ καὶ ἐθνικὸς εὐεργέτης καθίσταται, ὡς καὶ ὁ ποιμὴν καὶ ὁ ἀμπελουργός, καὶ ὁ τέκτων καὶ ὁ ὑποδηματοποιὸς καὶ ὁ ὑφάντης καὶ ὁ βαφεὺς καὶ πᾶς τεχνίτης. Δύναται νὰ διδάξῃ ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ καὶ τόπῳ αὐτοὺς τὸ πῶς δύνανται, πρὸς δὲ νὰ διδάξῃ αὐτοὺς νὰ ἀγαπῶσι τὴν ἐργασίαν «Ἀργὸς μηδὲ καὶ ἐσθιέτω» Παῦλος. Δυναται διότι γινώσκει νὰ διδάξῃ αὐτοὺς στοιχειώδη, περὶ γεωργίας, ἀμπελουργίας, κτηνοτροφίας, δενδροκομίας καὶ σηροτροφίας· δύναται καὶ ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὸν νὰ διδαξῃ ἐκτὸς τοῦ σχολείου, τὴν χρησιμότητα τῶν δασῶν καὶ ποίας καὶ πόσης ζημίας πρόξενοι γίνονται οἱ τῶν πτηνῶν διῶκται καὶ φονεῖς. Εἶνε ἀνάγκη νὰ μάθωσιν οἱ ἄνθρωποι ὅτι τὰ πτηνὰ εἶνε οἱ ἄμισθοι φύλακες τῶν κτημάτων μας καὶ τῆς

ὑγείας μας. Σπεύδω νὰ σοὶ εἴπω μοῦ εἶπεν· διότι δὲν μοῦ μένει χρόνος, ὅτι πρέπει νὰ διδάξῃ ταῦτα διὰ μακρῶν καὶ διὰ τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, πρὸς δὲ νὰ διδάξῃ ποῖα εἶνε τὰ καθήκοντα καὶ ποῖα τὰ δικαιώματα ἑκάστου πολίτου ἐν παντί, ἀποφεύγων ἐννοεῖται κομματικαὶ ἀποχρώσεις. Τὸ μέγα δικαίωμα ὅπερ παρέχει αὐτῷ ἡ Πολιτεία, τὸ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ καθήκοντά του ἀπέναντι τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν. Ἐπιβάλλεται εἰς ἡμᾶς τοὺς ἕλληνας τοῦτο Ἕνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἑτέροις πρὸς ἔργα τε τετραμμένους τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γὰρ τόν τε μηδὲν τῶν δε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν» (Θουκ.) Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δύναται καὶ πρέπει νὰ διδάξῃ τὸ Εὐαγγέλιον, περὶ ἀγάπης, ἐλεημοσύνης, φθόνου καὶ ψεύδους. Ἐκεῖ ἢ καὶ ἀλλαχοῦ δύναται νὰ διδάξῃ τὸν λαὸν νὰ εἶνε φιλόνομος καὶ νὰ μὴ εἶνε φιλόδικος, ὑποδεικνύων τὰ ἐκ τούτων ἀποτελέσματα «οὐ γὰρ τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλὰ τοῖς ἤθεσι καλῶς οἰκεῖσθαι τὰς πόλεις, καὶ τοὺς μὲν κακῶς τεθραμμένους καὶ τοὺς ἀκριβῶς τῶν νόμων ἀναγεγραμνους τολμήσειν παραβαίνειν, τοὺς δὲ καλῶς πεπαιδευμένους καὶ τοῖς ἁπλῶς κειμένοις ἐθελήσειν ἐμμένειν λέγει ὁ Ἰσοκράτης». Πρέπει νὰ διδάξῃ τὰ ἀπαραίτητα τῆς ὑγιεινῆς τῆς σωμασκίας καὶ τῆς σκοποβολῆς καὶ τὰ ἐκ τούτων ἀποτελέσματα «οὐκ ἐν γυναιξὶ τοὺς νεανίας χρεών, ἀλλ' ἐν σιδήρῳ καὶ ἐν ὅπλοις τιμὰς ἔχειν Εὐριπιδ.» Ἐπιβάλλεται νὰ διδάξῃ ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις δὲν εἶνέ τι ἀποτρόπαιον ὡς σὴν νομίζουσιν, ἀλλ' ὕψιστον ὑπούργημα, ὁ δὲ ὑπὲρ πατρίδος ἢ ἐν αὐτῇ ἢ ἐκτὸς αὐτῆς ἀποθνήσκων ἀγήρω τὴν μνήμην ἔχει. «Ἡ δόξα αὐτοῦ παρὰ τῷ ἐν τυχόν τι καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται, ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν λέγει ὁ Ὀλύμπιος Περικλῆς πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνων ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει, ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἑκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται». Πρέπει νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὴν χρυσῆν νεολαίαν μας τὴν πρὸς τὸν ἐκφυλισμὸν ρέπουσαν, καὶ τὰς τιμὰς ἀκόπως διώκουσαν τὸ τοῦ Θουκιδ. «βοηθεῖν χρὴ καὶ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους ἢ μηδὲ τὰς τιμὰς διώκειν». Εἰς δὲ τοὺς ἀποθαρρυνθέντας ἐκ τῶν τελευταίων ἀτυχημάτων μας τὸ τοῦ τὴν Ἑλλάδα δοξάσαντος Περικλέους «οἵτινες πρὸς τὰς συμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων, καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσιν». Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἀναφωνήσω τὸ τοῦ Οὐγκὼ «Φῶς διὰ τὴν κοινωνίαν. Μορφώσατε, ἄνδρας, φωτίσατε αὐτοὺς ἵνα σᾶς θερμάνωσιν». Ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ θέλησις συντρίβουσι τὰ ἐμπόδια καὶ ὑπερπηδῶσι τὰ προσκόμματα, εἶχε δὲ ἱκανὰ νὰ κάμωσιν, ὅπως καὶ ἐκ τῆς ἀχλύος προέλθῃ ἀνταύγεια. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν φαντάζομαι δρῶντα τὸν δημοδιδάσκαλον· διότι πρέπει νὰ γινώσκῃ τὴν ἀποστολήν του. Τὸν φαντάζομαι οἷον ὁ μέγας τῆς Γαλλίας πολιτικοφιλόσοφος Γυϊζῶτος «ὁ δημοδιδάσκαλος εἶνε ἀνὴρ ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ γινώσκῃ πλείω ἢ ὅσα διδάσκει, ἵνα διδάσκῃ αὐτὰ μετὰ νοημοσύνης καὶ χάριτος· ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ζῇ ἐν ταπεινῷ κύκλῳ ἐνεργείας, καὶ ὅμως νὰ ἔχῃ μεγάλην ψυχήν, ἵνα τηρῇ ἐκείνην τὴν ἀξιοπρέπειαν τῶν φρονημάτων καὶ δὴ καὶ τῆς συμπεριφορᾶς, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδέποτε θὰ ἑλκύσῃ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν οἰκογενειῶν, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἔχῃ σπάνιον κρᾶμα πραότητος καὶ σταθερότητος· διότι ἵσταται ἐν τῇ πολιτικῇ κοινωνίᾳ ταπεινότερον ἢ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅμως δὲν πρέπει νὰ γείνῃ ἐξηυτελισμένος δοῦλος οὐδενός· ὁ ὁποῖος διδει εἰς πάντας παράδειγμα, πάντας ὑπηρετεῖ διὰ συμβουλῆς· ὁ ὁποῖος πρὸ πάντων δὲν ζητεῖ νὰ ἐξέλθῃ αὐτῆς τάζεως αὐτοῦ, εὐχαριστεῖται ἐν αὐτῇ· διότι πράττει ἐν αὐτῇ τὸ ἀγαθόν, ἔχων τὴν ἀπόφασιν νὰ ζήσῃ καὶ ἀποθάνῃ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ, ἥτις εἶνε δι' αὐτὸν λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων».

Τοιαῦτά τινα μοὶ εἶπεν ὁ εὐγενὴς καὶ ἐνθουσιώδης γέρων, καὶ ἀφοῦ μὲ παρεκάλεσε νὰ γείνω διερμηνεὺς τῶν ἰδεῶν του μὲ ἀπεχαιρέτισε καὶ ἀπῆλθεν.

Ἐν Πειραιεῖ τῇ 27 Ὀκτωβρίου 1901.

Βασίλειος Βογιᾶς

Διευθυντὴς τοῦ Β. Δημ. σχολείου Πειραιῶς

ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΟΝΩΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Πρὸς τὸ ἀξιότιμον προεδρεῖον
τοῦ «Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων»

Κύριε Πρόεδρε,

Πέρυσιν εἶχον πέμψῃ πρὸς τὸν ἡμέτερον «Σύνδεσμον» τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν :

«Καίτοι δὲν ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀποτελῶ μέλος τοῦ ἐπ'αἰσίοις οἰωνοῖς συστάντος καὶ πάνυ εὐδοκίμως λειτουργοῦντος σωματείου ὑμῶν, οὐχ ἧττον σεμνύνομαι καὶ ἀγάλλομαι ὁσάκις ἡ τῆς δημοσιογραφίας φωνὴ εὐαγγελίζεται καὶ ἡμῖν τινὰς τῶν ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως ἀγαθῶν ὑμῶν ἀποφάσεων. Ἀνήκων κἀγώ, κύριε Πρόεδρε, εἰς τὴν φάλαγγα τῶν σκαπανέων τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως, ἔγνων ἐν τῇ σμικρότητί μου νὰ συνεισφέρω σμικρόν τι λιθάριον εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσιν ἀνεγειρομένου οἰκοδομήματος τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως, εὔελπις ὅτι καὶ ἡ ἐμὴ συνεισφορὰ δὲν θὰ θεωρηθῇ περιττὴ ἢ ἀπόβλητος. Κατὰ τὸ μακρὸν τῆς διδασκαλικῆς μου ἐνεργείας στάδιον ἀπήντησα μέγαν τινὰ φραγμὸν ἐν τῇ σπουδῇ τῆς γλώσσης ἡμῶν· κατεῖδον δηλαδή, ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Γραμματικῆς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς προσκρούει κατὰ σκοπέλου φοβεροῦ καὶ οὗτος εἶνε οἱ τρεῖς τόνοι (ὀξεῖα, βαρεῖα καὶ περισπωμένη) μετὰ τῆς ἀπεραντολογίας τῶν εἰς τούτους ἀναφερομένων κανόνων καὶ ἐξαιρέσεων, οἵτινες τὸ ἓν τρίτον περίπου τοῦ τυπικοῦ μέρους τῆς Γραμματικῆς καταλαμβάνοντες ἐπισκοτίζουσι μόνον καὶ καταμαραίνουσι τὸ πνεῦμα τῶν μαθητῶν, οἵτινες ἀντὶ τούτων ἠδύναντο τοσαύτας ἄλλας χρησίμους καὶ ἀπαραιτήτους ἐν τῷ νῦν αἰῶνι γνώσεις νὰ διδάσκωνται. Τὴν περὶ τόνων διδασκαλίαν ἀδιασείστως δύναμαι ν' ἀποκαλέσω ὅλως ἀνωφελῆ καὶ ἐπιζήμιον παραζάλην τοῦ παιδικοῦ πνεύματος, καὶ τοῦτο δι' ἐλαχίστων ἐπιχειρῶ ἐνταῦθα νὰ ἀποδείξω.

Εὐχερῶς, κύριε Πρόεδρε, δύναται νὰ παρατηρήσῃ τις, ὅτι σήμερον οὐδεμία πλέον ἰδιαιτέρα διάκρισις φωνῆς γίνεται ἐν τῇ ἐκφωνήσει τῶν δι' ὀξείας βαρείας ἢ περισπωμένης τονιζομένων συλλαβῶν, εἰμὴ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πάντοτε φωνῆς. Καὶ πράγματι ἐὰν γράψω καὶ προφέρω π. χ. τὴν λέξιν μῆλον ἢ μῆλον ἢ μῆλον τὸ ἐπὶ τῶν λέξεων τούτων τεθειμένον τονικὸν σημεῖον, ἐν ᾧ εἶνε διάφορον κατὰ τὸ σχῆμα, οὐδαμῶς ἐν τούτοις ἀλλοιοῖ οὔτε τὸν τόνον τῆς φωνῆς, οὔτε — τὸ καὶ σπουδαιότερον — τὴν σημασίαν τῆς λέξεως· διότι ὅπως προφέρω καὶ ἐννοῶ τὴν λέξιν μῆλον (μὲ περισπωμένην) οὕτω προφέρω καὶ ἐννοῶ καὶ τὴν μὲ ὀξεῖαν ἢ βαρεῖαν σημειουμένην λέξιν (μῆλον, μῆλον). Ἑπομένως μὴ διακρινομένης παντάπασιν ἐν τῇ προφορᾷ λέξεων ὀξείας βαρείας ἢ περισπωμένης φωνῆς, πλὴν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πάντοτε, δυνάμεθα ἀντὶ τῶν τριῶν τάνῦν ἐν χρήσει ἀσημάντων τονικῶν σημείων νὰ καθορίσωμεν κατὰ συνθήκην ἓν καὶ μόνον τοιοῦτον, π. χ. μίαν στιγμήν, ἥτις νὰ τίθηται τοὐντεῦθεν ἐπὶ πάσης τονιζομένης τῶν λέξεων συλλαβῆς π. χ. μῆλον. Τί δ' ἐκ τούτου ἤθελε προκύψῃ; Οἱ τρεῖς τόνοι καὶ οἱ μετὰ τούτων συνδεδεμένοι ὁρμαθοὶ τῶν κανόνων καὶ τῶν ἐξαιρέσεων αὐτῶν θὰ κατηργοῦντο ὡς περιττοὶ πλέον, ἡ δὲ διδασκαλία καὶ ἐκμάθησις τῆς Γραμματικῆς, ἀπαλλασσομένη ἄνευ βλάβης τινὸς τοῦ τυραννικοῦ ἐφιάλτου αὐτῶν, ἤθελεν ἀποβῆ εὐχερεστάτη.

Τὴν γνώμην μου ταύτην ἐκτενῶς ἀνέπτυξα, κύριε Πρόεδρε, ἐν ἀλλεπαλλήλοις ἄρθροις ἐν τῷ βυζαντινῷ τύπῳ, ὅστις ἀνεπιφυλάκτως ὑποδεχθεὶς τὴν ὑπ' ἐμοῦ προτεινομένην μεταρρύθμισιν τῆς Γραμματικῆς ἐκθύμως συνηγόρησε καὶ ἐξακολουθεῖ συνηγορῶν ἐν κυρίοις ἄρθροις ὑπὲρ αὐτῆς, συνιστῶν αὐτὴν ὡς «λογικωτάτην, ἀναγκαιοτάτην καὶ ἐπωφελεστάτην» τόσον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ὅσον καὶ εἰς τὴν τυπογραφίαν. Ἐγὼ δ' ἐνθαρυνθεὶς ἐκ τῆς εὐμενοῦς ταύτης ὑποδοχῆς τῶν σκέψεών μου καὶ τὸ σωτήριον τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης ἀναμετρῶν, ὑπέβαλον αὐτὰς ἐν εἴδῃ ὑπομνήματος καὶ πρὸς τὸν νῦν δεξιῶς διακατέχοντα τοὺς οἴακας τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας κύριον Στάϊν διὰ τὰ περαιτέρω. Ὑπὸ τῶν αὐτῶν δὲ λόγων παρορμώμενος καὶ ὑπὸ τῆς ἔναγχος ἐν τῷ τύπῳ ἀναγραφείσης εἰδήσεως ὅτι ὁ ἡμέτερος «Σύνδεσμος» προτίθεται νὰ προβῇ εἰς μεταρρύθμισιν τῆς ὀρθογραφίας τῆς γλώσσης ἡμῶν, ἐνόμισα τὰ μέγιστα συντελεστικὸν νὰ ὑποβάλω καὶ ὑμῖν, κύριε Πρόεδρε, διὰ τῆς παρούσης μου περίληψιν τῶν σκέψεών μου τούτων, πεποιθὼς ὅτι αὗται περιβαλλόμεναι τὸ κῦρος τοῦ οὗ ἐπαξίως προίστασθε σωματείου δύνανται νὰ ὑποβληθῶσι τῇ ἁρμοδίᾳ ἀρχῇ πρὸς ἐκτέλεσιν.

Ἐκφράζων δ' ἐν τέλει, κύριε Πρόεδρε, τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ παρ' ὑμῶν θέλει γείνῃ ἀποδεκτὴ ἡ προτεινομένη τῆς Γραμματικῆς μεταρρύθμισις, περὶ ἧς ἐπεθύμουν νὰ ἔχω τὴν πολύτιμον γνώμην ὑμῶν, καὶ ἀπεκδεχόμενος τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς τε νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐκπαιδευομένης νεολαίας διατελῶ μετ' ἐξιδιασμένης πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 14 Δεκεμβρίου 1900.

Δημοσθ. Π. Μελανδιτὸς

πρωτοβ. τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν

Τὴν προτεταγμένην ἐπιστολὴν εἶχον πέμψῃ τῷ προεδρείῳ τοῦ ὑμετέρου «Συνδέσμου» διὰ.....

Ἀγνοῶ ἂν ἡ ἐπιστολή μου ἐκείνη ἐπεδόθη πρὸς τὸ προεδρεῖον καὶ ἂν ἀνεγνώσθη ἐπισήμως ἐν συνεδρίᾳ αὐτοῦ..... Ὡρμήθην δ' ἤδη νὰ γράψω καὶ πάλιν πρὸς ὑμᾶς, κύριε Πρόεδρε, τοῦτο δὲν διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς τύχης τῆς πρὸς τὸν «Σύνδεσμον» περυσινῆς μου ἐπιστολῆς, τοῦτο δὲ διότι ἕν τινι φύλλῳ τοῦ αὐτόθι ἐκδιδομένου «Νεολόγου» εἶδον ὅτι τὸ σωματεῖον ὑμῶν ἤρξατο ἐκδίδον καὶ περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον» καὶ ὅτι ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τούτου ἐδημοσιεύθη ἐνδιαφέρουσα καὶ πρὸς τὴν ἐμὴν παρεμφερὴς μελέτη «περὶ ἁπλοποιήσεως τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλλ. γλώσσης» ἐν ᾗ συνισταται ἡ σύγκλησις ἐξ ἁρμοδίων συνεδρίου περὶ τούτου. Ἂν τὸ συνέδριον τοῦτο συγκροτηθῇ δύναται ἆρά γε ζητούμενον παρὰ τοῦ κυρίου ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ν'ἀναγνωσθῇ καὶ τὸ ἐμὸν ὑπόμνημα ;

Παρακαλῶ νὰ μὲ ἀξιώσητε ἀπαντήσεως περὶ τῶν γραφομένων μου ὡς καὶ νὰ μὲ ἐγγράψητε συνδρομητὴν εἰς τὸ ὑμέτερον περιοδικὸν «τὸ Δημοτικὸν σχολεῖον», πέμποντές με ἀπ' ἀρχῆς τὰ φυλλάδια, διατελῶ καὶ αὖθις μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς καὶ ὑπολήψεως.

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1901.

Δημοσθ. Π. Μελανδινὸς
δημοδιδάσκαλος

Σ. Σ. Καταχωροῦντες πάνυ εὐχαρίστως τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ διακεκριμένου συναδέλφου περὶ τῆς γλώσσης ἡμῶν δηλοῦμεν, ὅτι οὐδεμίαν ἐπιστολὴν ἐλάβομεν προηγουμένην ταύτης καὶ ἀποροῦμεν διὰ τὴν οἰκειοποίησιν αὐτῆς παρ' ἄλλου.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, περὶ τῆς μεταβολῆς τῶν τόνων, νομίζομεν, ὅτι δεῖται ἐρεύνης σπουδαιοτάτης, εἰς ἣν δέον νὰ συμμετάσχωσι πάντες οἱ εἰδικοὶ περὶ τὴν γλῶσσαν καθηγηταὶ καὶ λόγιοι. Ἡ ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τοῦ Περιοδικοῦ ἡμῶν μελέτη καὶ ἐν ἑπομένοις ἔσεται περὶ τοῦ ἑξῆς : Πῶς δύναται ἡ παρὰ πάντων μέχρι τοῦδε ἀνεγνωρισμένη καὶ παραδεδεγμένη πρὸς διδασκαλίαν ἐν τοῖς σχολείοις γλωσσικὴ ὕλη νὰ ταξινομηθῇ ἁπλούστερον καὶ μεθοδικώτερον καὶ ἐπεξεργασθῇ κατὰ τὰ παιδαγωγικὰ ἀξιώματα ἐφαρμοζόμενα εἰδικῶς ἐπὶ τοῦ μαθήματος τούτου ἐν τῷ συνόλῳ καὶ ἐν τοῖς καθέκαστα καὶ συνεπῶς πῶς δύναται νὰ διδαχθῇ ἐν βραχυτέρῳ χρόνῳ ἀποτελεσματικώτερον καὶ ἐκλαϊκευθῇ ἡ ἀρχαία ἡμῶν γλῶσσα τῶν ἁπλουστέρων πεζῶν συγγραφέων.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Συνεδρία 15 Δεκεμβρίου.

Κατ' αὐτὴν ὁ Σύλλογος προέβη εἰς τὰς ἀρχαιρεσίας καὶ ἐξελέξατο πρόεδρον μὲν καὶ αὖθις τὸν κ. Γ. Ἀρβανίτην διὰ ψήφων 37, συμβούλους δὲ τοὺς κ. κ. Ν. Καρνέσην, Ἰ. Μαχαίραν, Τιμολ. Σταυρόπουλον, Κωνστ. Οἰκονομίδην καὶ Ἰωάν. Σοφίον σχεδὸν παμψηφεί.

Συνεδρία τῆς 30 Δεκεμβρίου.

Κατὰ ταύτην ἐγένετο συμφώνως τῷ 16 ἄρθρῳ τοῦ Καταστατικοῦ ἡ λογοδοσία τοῦ κ. Ταμίου καθ'ἣν τῆς παρελθούσης περιόδου τὰ ἔσοδα ἀνῆλθον εἰς δραχ. 303 ἐκ συνδρομῶν τῶν μελῶν καὶ δωρεᾶς δρ. 25 τοῦ κ. Θ. Ἀποστολοπούλου, τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δραχ. 175 καὶ $^{50}/_{00}$, διατεθέντα εἰς ἀγορὰν νέων βιβλίων (ταμείου, πρακτικῶν κλπ.) καὶ εἰς ἔκδοσιν τοῦ Περιοδικοῦ, *πλὴν τῆς τυπογραφικῆς ἐργασίας ἥν, ὡς γνωστόν, παρέχει δωρεὰν ὁ κ. Θ. Ἀποστολόπουλος*· τὸ δὲ ἐκ δρ. 129 $^{50}/_{00}$ περίσσευμα συμφώνως τῷ 17 ἄρθρῳ τοῦ Καταστατικοῦ θέλει κατατεθῇ εἴς τι πιστωτικὸν ἵδρυμα. Εἶτα ἐξελέγη τριμελὴς ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Δ. Ζαφειρακοπούλου, Γ Κούρτη καὶ Μ. Θεοχάρη πρὸς ἐξέλεγξιν τῆς παρελθούσης διαχειρήσεως καὶ τέλος ἐπὶ τῇ λήξει τῆς περιόδου ἐξεφράσθη ἐκ μέρους τοῦ σωματείου ἔπαινος πρός τε τὸν κ Πρόεδρον καὶ τὸ Διοικ. Συμβούλιον διὰ τὴν ἐπιτυχῆ αὐτοῦ διοίκησιν.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Συνέχεια Καταλόγου τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου

9. Ν. Καρνέσης Ἀθῆναι
53. Ἐμμ. Κρητσοτάκης Πειραιεύς. } (διόρθωσις).
91. Εὐάγ. Ἀρκὰς
92. Γ. Καλαρᾶς Ἀθῆναι
93. Β. Οἰκονομόπουλος Ἀθῆναι.
94. Δημ. Δουμπιώτης Πειραιεύς.
95. Ἀντ. Σαχίνης »
96. Γ. Παπασταματίου Νεοχώριον.
97. Στέφανος Χρηστίδης Τσιότιον.
98. Ἀγγελ Νικολαΐδου Ζάρκον.
99. Χρῆστος Ἀγγελούσης Πελαμᾶς.
100. Ἀχιλ. Αλὰν Ζάρκον.
101. Ι. Κασιμάτης Μυλοπόταμον (Κυθήρων).
102. Ι. Γιαννακοπουλος Βουνὸν (Τεγέας).
103. Ν. Ροῦσος Κούρταγα (Μεγαλουπόλεως).
104. Κ. Παπανικολάου.
105. Δ. Κουφάλης Ζακυνθος.
106. Π. Καλλίερος Πάρος.
107. Δ. Καλότυχος Ἀθῆναι.
108. Θ. Ἀποστολόπουλος Ἀθῆναι.
109. Φ. Φωτόπουλος »

ΔΗΛΩΣΙΣ

Δηλοῦμεν ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι τὸ Περιοδικὸν τοῦτο θὰ ἐκδίδεται καθ' ἕκαστον μῆνα ἐν ἰδιαιτέρῳ φύλλῳ καὶ οὐχὶ ὡς ἤδη εὑρέθημεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ συμπτύξωμεν ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ καὶ τοὺς δύο τούτους μῆνας. Εὐελπιστοῦμεν δὲ ὅτι πρὸς τοῦτο θὰ ἀρθῶσι καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τὰ ἐμπόδια καὶ ὅτι πάντες οἱ συνάδελφοι θὰ δείξωσι πᾶσαν τὴν προθυμίαν παρέχοντες τὴν ὑλικὴν συνδρομὴν ἐγγραφόμενοι μέλη τοῦ συνδέσμου καὶ πληρόνοντες ἑκάστοτε τὴν συνδρομήν των καὶ ἐν γένει πᾶσαν συνεργασίαν, ὅπως μάλιστα καὶ ὁ ὄγκος αὐτοῦ αὐξήσῃ καὶ ἡ ἔκδοσις γένηται πυκνοτέρα.

Τύποις Ἀποστολοπούλου